

Dagens namn

HÅKAN HAGWALL:

Östen Johansson

Det brukar sägas, att journalister är världens mest lättstötta yrkeskår. Så fort någon vågar komma med kritik, särskilt om denna är något mera övergripande, så reagerar de våldsamt och högljutt och börjar genast tala om ogrundade anklagelser, angrepp på vår yrkesheder, Det Fria Ordet, skyldighet till kritisk granskning etc.

Östen Johansson, sedan 1972 ordförande i Svenska Journalistförbundet, tycker inte om kritik av journalister. Man minns tex hans stora vrede, när transportbasen Hans Eriksson m fl på transportkongressen vågade tala om att Ericsson utsatts för osakliga skrivelser.

Vet sjufalt hut, röt journalistförbundet med ordföranden i spetsen. Att det faktiskt kunde finnas vissa skäl till självprövning, när det gällde det etablerade sättet att informera om Hans Ericsson – en av den svenska massmedievärldens allra största favoritbusar – fick det inte ens förekomma en antydning om.

Och många, många andra gånger har Östen Johansson stått upp och försvarat journalistkåren. Inget ont i det. Tvärtom, det är ju hans uppgift. Men det egendomliga är att knappast någon har avkunnat en mer kompakt förkastelse över denna kår än just Johansson själv.

Det sker i utredningen TCO och samhället, där Östen Johansson var ordförande. Där får man veta att massmedia – som ju sköts av journalister – sysslar med att sprida osaklig propaganda och förvrängd information, ägnar sig åt en formlig kampanj mot fackföreningsrörelsen i allmänhet och TCO i synnerhet samt givit en i grunden förljugen bild av löntagarfondsfrågan. Resultatet har

blivit att många människor tycker "fel" om TCO och många TCO-medlemmar tycker "fel" om fonderna.

Att en dylik konspiration kunnat genomföras av Östen Johanssons yrkesbröder och därtill på ett sätt som ger ett mera oskuldsfullt sinne intrycket av en nästan unik och allsidig genomlysning av en politisk fråga, ja nog fyller det en med häpnad.

Men Östen Johansson är ganska bra på att göra en häpen. En gång fick man t ex lära sig i ett Kvällsöppet att journalister som utnyttjar rabatter är något alldeles förskräckligt. Det är helt enkelt korruption. "Tala bara om för oss, vilka de är, så ska vi ta itu med dem," manade Johansson. Åtskilliga anmälde sig frivilligt. De hade inte förstätt att de kataloger över firmor som erbjuder rabatter till medlemmar i journalistförbundet, skulle uppfattas som en svart lista utan trodde tvärtom att förbundet gjort i ordning dem i medlemmarna ekonomiska intresse. Men så kan man bedra sig.

Östen Johansson är chefredaktör och ansvarig utgivare för tidningen Vår bostad, ett av Rörelsens organ. Det ges ut av HSB och Hyresgäströrelsen tillsammans. Johansson är självfallet Rörelsetrogen och rejält smärkt. Pikant nog kom Journalistförbundets första blockad under hans ordförandetid att riktas mot tidningen Fackföreningsrörelsen, nuvarande LO-Tidningen.

Men annars är Johansson naturligtvis lojal som sig bör. Man minns t ex med rörelse Vår Bostads värnadsfyllda intervju med Erik Svensson efter den välbekanta Singapore-resan. Man minns också att tidningen inte ansåg ämnet förtjänt av någon ledare. Den kri-

tiska journalistik Johansson i andra sammanhang med stort eftertryck förordar måste naturligtvis välja sina objekt med omsorg.

Att, som Fälldin, stämma Aftonbladet för den beryktade dårhusartikeln var således fel. Politiker måste tåla kritik. Och myndigheternas ingripande mot Peter Bratt och Jan Guillou, "IB-avslöjarna", innebar också en fara för det fria ordet.

Johanssons käraste syssla under senare år har varit att kräva journalistmakt på tidningarna. Nu är det ju i och för sig alltid journalister som bestämmer på tidningar. Journalister skriver, redigerar, accepterar material, ratar material, väljer ämnen, förkastar ämnen, journalister är chefer och journalister gör jobbet. Men Johansson menar något annat.

Han menar att MBL-lagen ger journalistfacket rätten till ett avgörande inflytande över tidningens innehåll. Ägarens rätt att avgöra tidningens mål och inriktning skall begränsas till ledarsidan. Dock icke så långt att ägaren själv skall få utse chefredaktör och ansvarig utgivare. Även här bör de anställda – det är journalistfacket som avses – utöva ett inflytande.

Och för tidningarnas utformning "åvilar ansvaret" journalisterna. Nu finns det en paragraf i MBL-lagen som säger att förhandlingsskyldighet inte föreligger när det gäller "verksamhetens mål och inriktning" hos bl a opinionsbildande organ som tidningar.

Men detta förenklar Johansson till att gälla ledarsidan. En tidningsutgivare skall således inte ha rätten att avgöra inriktningen på urvalet av stoff, på reportageverksamheten, på det tyckande som förekommer utanför ledarsidan i kolumner, kulturartiklar osv.

Om arbetarrörelsen vill starta en tidning i en region så har den ingen rätt att föreskriva att tidningen skall ägna särskild uppmärksamhet åt socialdemokratiska och fackliga möten, arbetslivsproblem, kommunalpolitik, social service osv. Pingströrelsen får gärna bestämma att ledarsidan i Dagen skall ha en kristen prägel, men skall inte lägga sig i om journalisterna skulle göra tidningen i övrigt till ett kämpande ateistorgan.

Det är innebörden av Johanssons MBL-filosofi. Att den står i strid med den liberala pressideologi han ibland talar om bekymrar inte. Inte heller att den dessutom strider mot tryckfrihetsförordningen som faktiskt ger utgivaren en suverän rätt att bestämma tidningens innehåll.

Vem vet, kanske en dag Vår Bostad svänger över till att bli en entusiastisk förespråkare för ägarlägenheter, villabebyggelse, marknadsekonomi och rörlighet på bostadsmarknaden, sedan facket bestämt så. Alltunder det chefredaktören predikar Rörelsens bostadspolitiska budskap på den fredade ledarsidan.

Då har Östen Johansson fått det som han vill.